

Barnehage og voksenopplæring, uformelle og formelle språklæringsarenaer, språkvitenskap og utdanningsvitenskap: spenn i norsk andrespråksdidaktisk forskning

NOA 10. Forskningskonferanse i norsk som andrespråk
Høgskulen i Volda 25.-26. mai 2023, plenumsforedrag

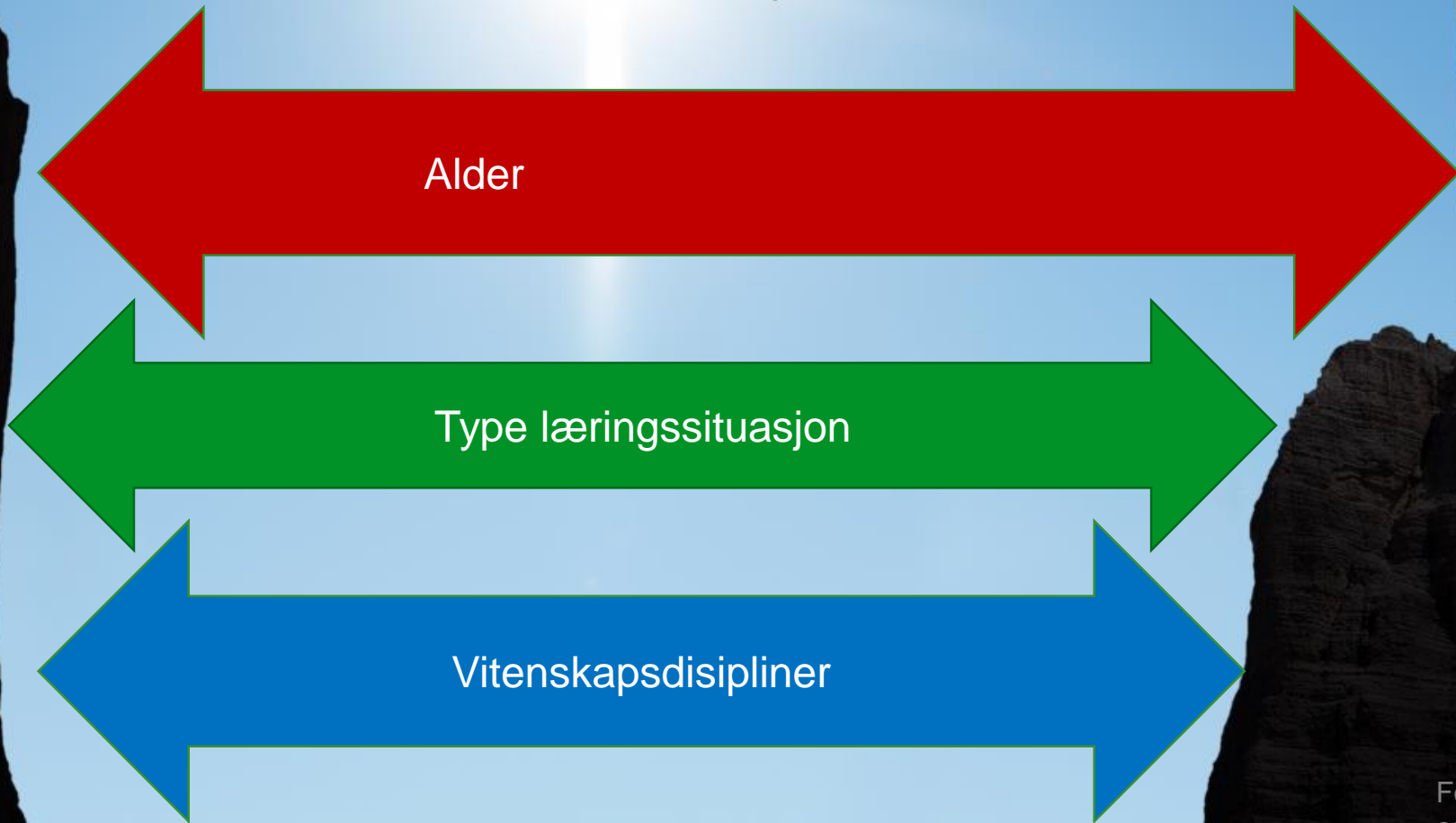
Lett redigert versjon til nettpublisering

Lise Iversen Kulbrandstad, Gunhild Tomter Alstad og Marianne Eek
Høgskolen i Innlandet,

Forskergruppa Språkdidaktikk i flerspråklige utdanningskontekster

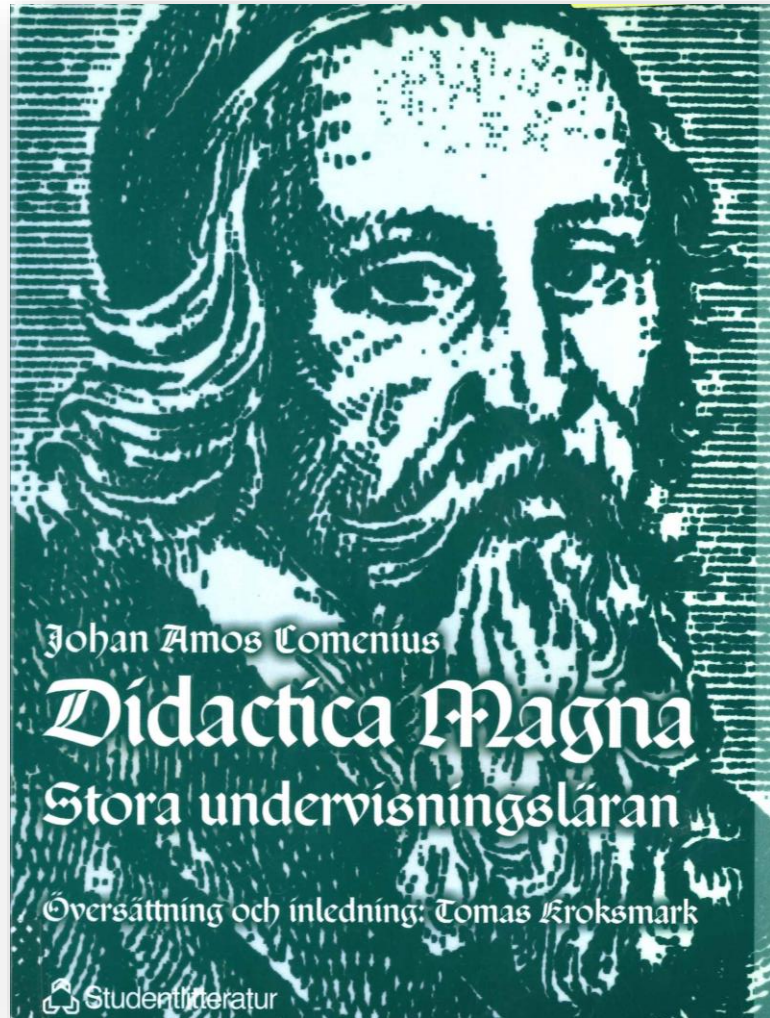
<https://www.inn.no/forskning/var-forskning/sprakdidaktikk-i-flerspraklige-kontekster/index.html>

Spenn i den andrespråksdidaktiske forskningen

Andrespråksdidaktikken som fagdidaktisk felt

- «en fullständig framställning av konsten att **lära alla alt**»

(svensk översettelse: Krokmark 1999, s. 36)

- «**teaching everything to everyone**»

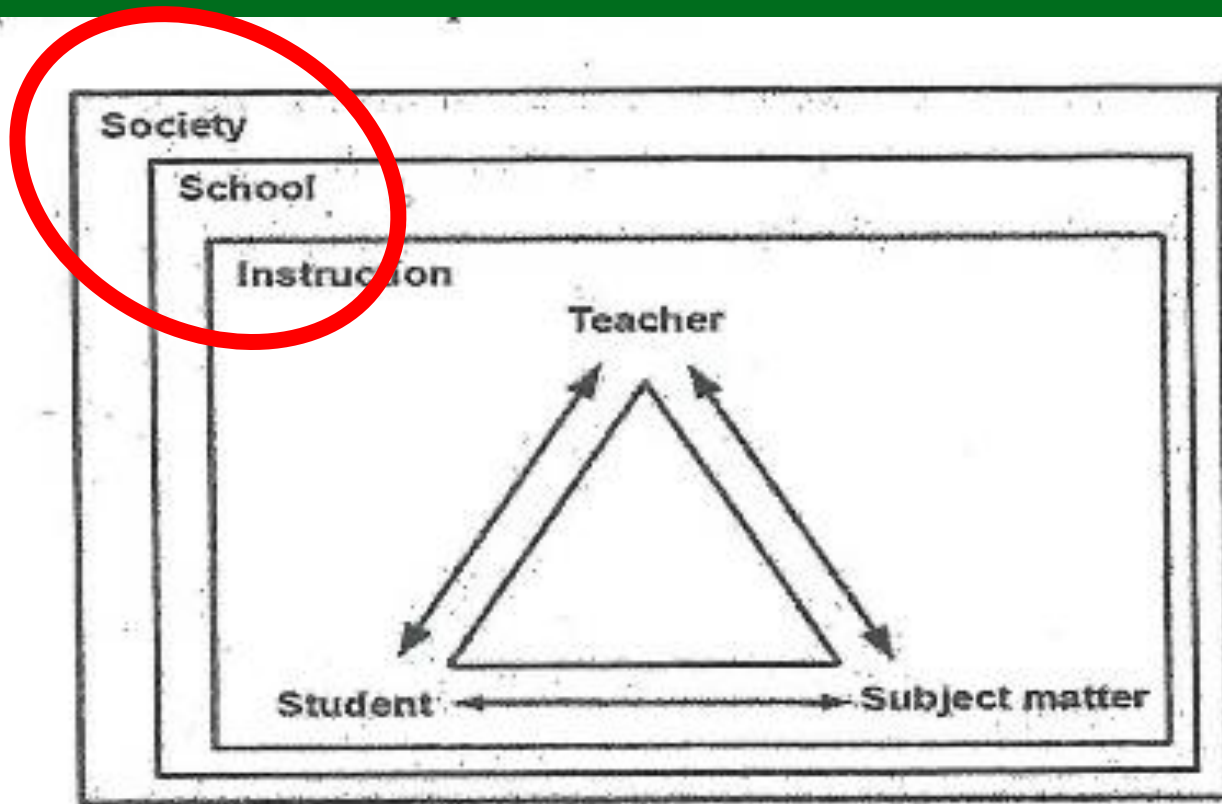
(engelsk översettelse: Hopman & Ricquart 2015, s. 4)

Den didaktiske trekanten

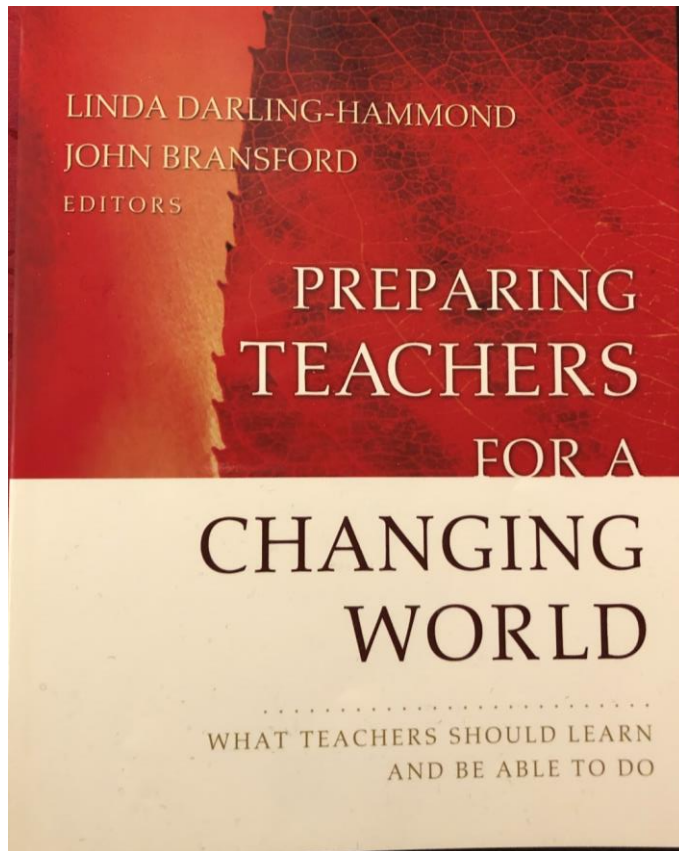
Innhold

Lærer

Elev(er)

Fra Hudson & Meyer, 2011, s. 19

2005

6 A GOOD TEACHER IN EVERY CLASSROOM

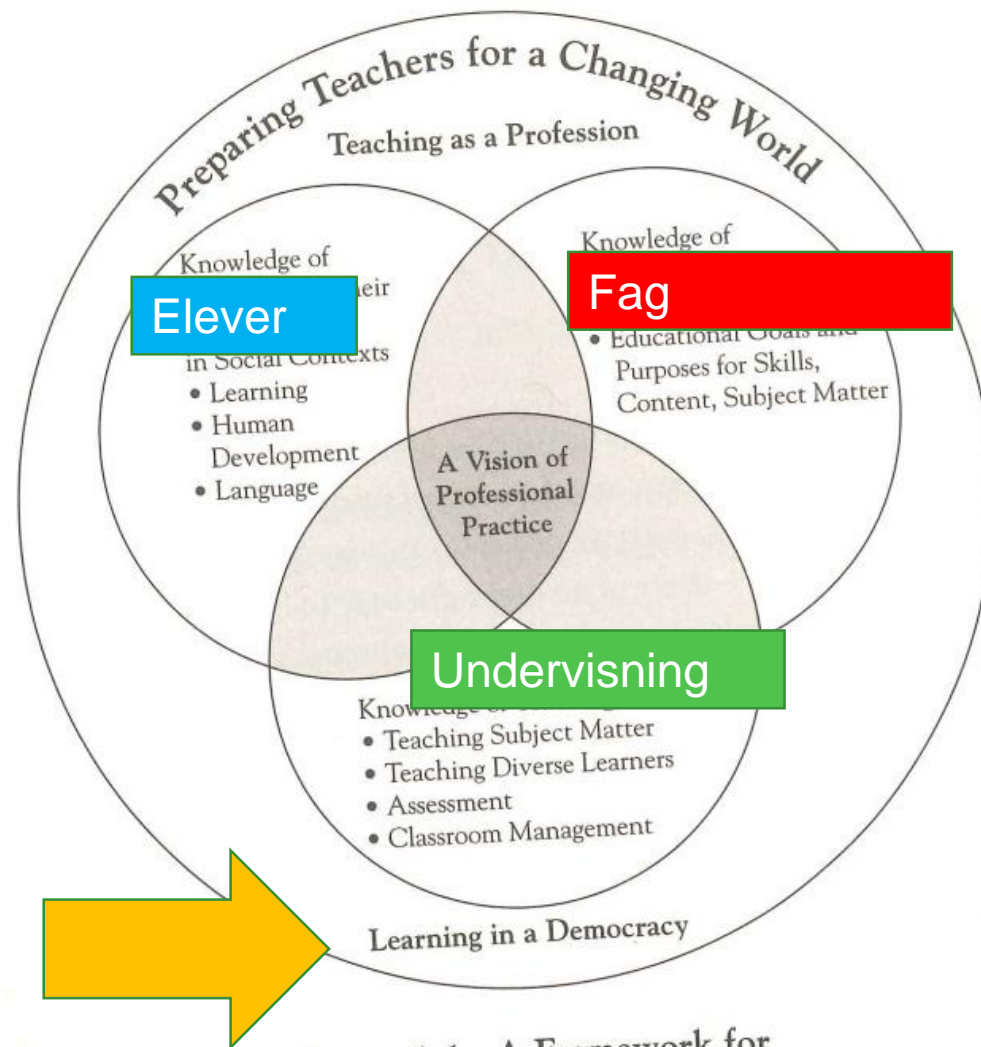
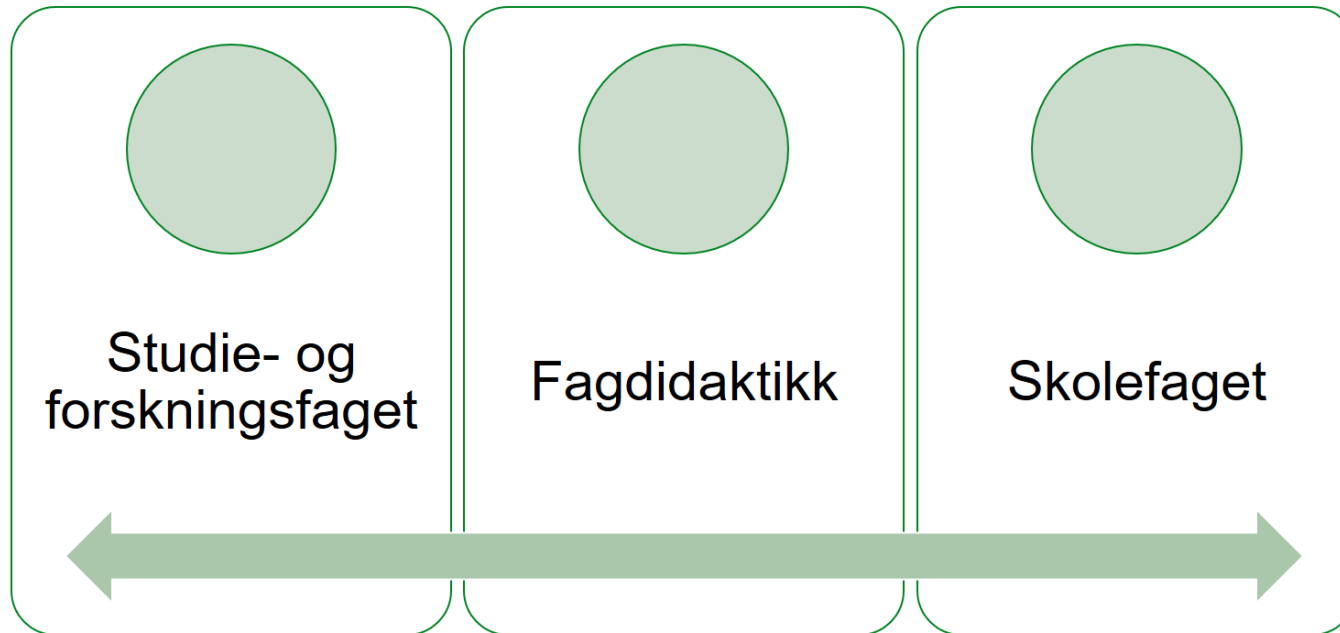

Figure 1.1. A Framework for Understanding Teaching and Learning.

En mye brukt definisjon av fagdidaktikk i Norge

- Fagdidaktikk er alle de refleksjoner en kan knytte til et **fag** og **undervisningen** av dette **faget**, som kan gi økt kunnskap om **fagets** beskaffenhet, om **fagets** legitimering og økt kunnskap om hvordan **faget** kan **læres**, **undervises** og utvikles

(Lorentzen, Streitlien, Tarrow & Aase, 1998, s. 7)

Men hva med Faget norsk som andrespråk?

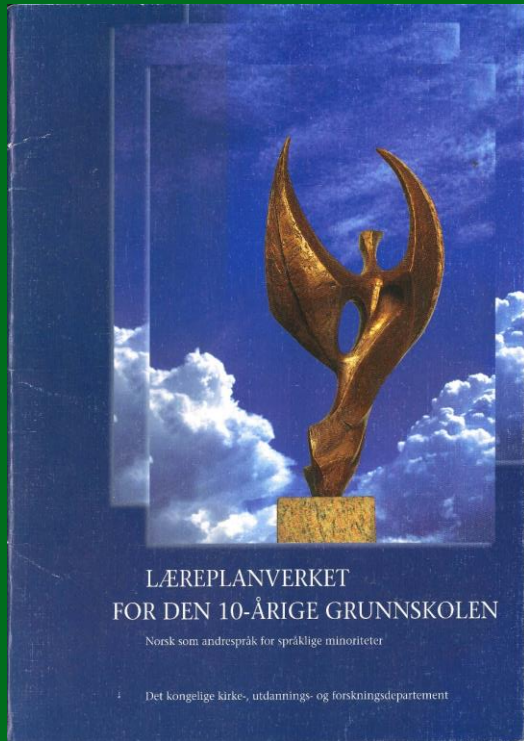
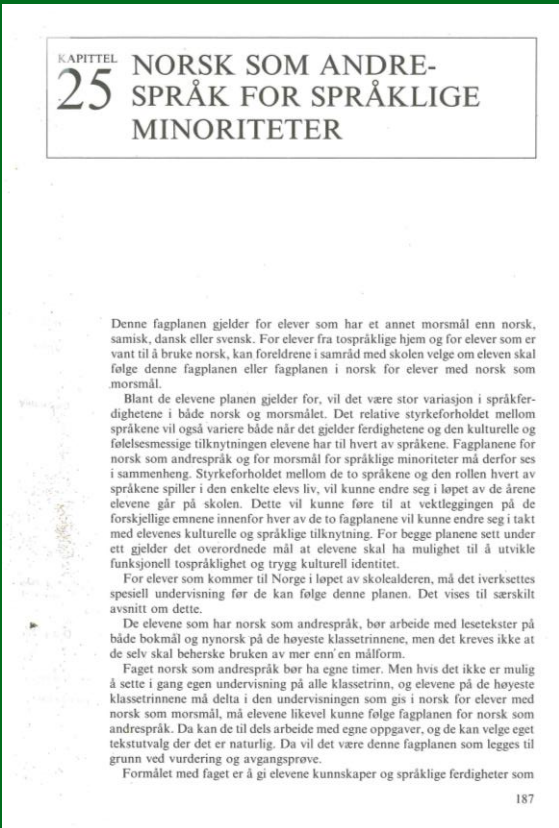
NORSK SOM ANDRESPRÅK SOM SKOLEFAG? EKSEMPEL GRUNNSKOLEN

Norsk som andrespråk
1987

1997/1998

Grunnleggende norsk
2006/7

2020

Ikke betingelser som andre fag

Årgang 2 Nr. 1–2007

Nordand

Nordisk tidsskrift for andrespråksforskning

**Utvecklingstendenser
i nordisk andraspråksforskning
Ny nordisk sprogpolitik?**

FAGBOKFÖRLAGET

Anne Golden, Lise Iversen Kulbrandstad og Kari Tenfjord

Universitetet i Oslo, Høgskolen i Hedmark og Universitetet i Bergen

Norsk andrespråksforskning – utviklingslinjer fra 1980 til 2005

- Innlærerspråk
- Språk- og kulturkontakt
- Den didaktiske linja

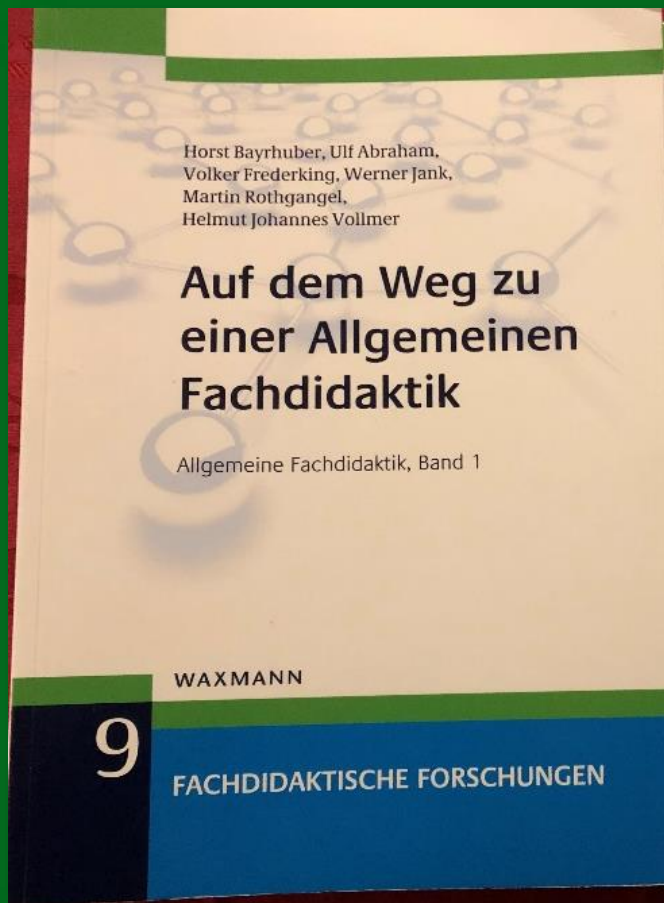
Nøkkelord: faghistorie, innlærerspråk, morsmålspåvirkning, andrespråksdidaktikk, språkkontakt, praksisnær forskning

I 2005 var det 25 år siden det vi regner som det første forskningsbidraget innenfor fagområdet norsk som andrespråk, ble ferdigstilt: hovedfagsoppgaven *Norsk som fremmedspråk – en sammenliknende analyse av trekk ved skriftlig norsk hos arabiske, pakistanske og tyrkiske elever i Oslo-skolen* (Andenæs og Golden 1980¹). I løpet av denne tjuetvånersperioden er det levert 80 hovedfagsoppgaver, 17 doktorgradsavhandlinger og om lag 100 fagbøker og forskningsrapporter. Gjennom prosjektet *Norsk som andrespråk – en faghistorisk studie*² har vi hatt som mål å analysere hvordan forskningen har utviklet seg tematisk, teoretisk og metodisk. Vi beskriver faghistorien gjennom å etablere tre sentrale utviklingslinjer: forskning om

Avgrensning av studier tilhørende den didaktiske linja

«**andrespråksundervisningens** mål og innhold, begrunnelser, betingelser og praksiser, inklusiv vurdering og testing»

(Golden, Kulbrandstad og Tenfjord, 2007, s. 25).

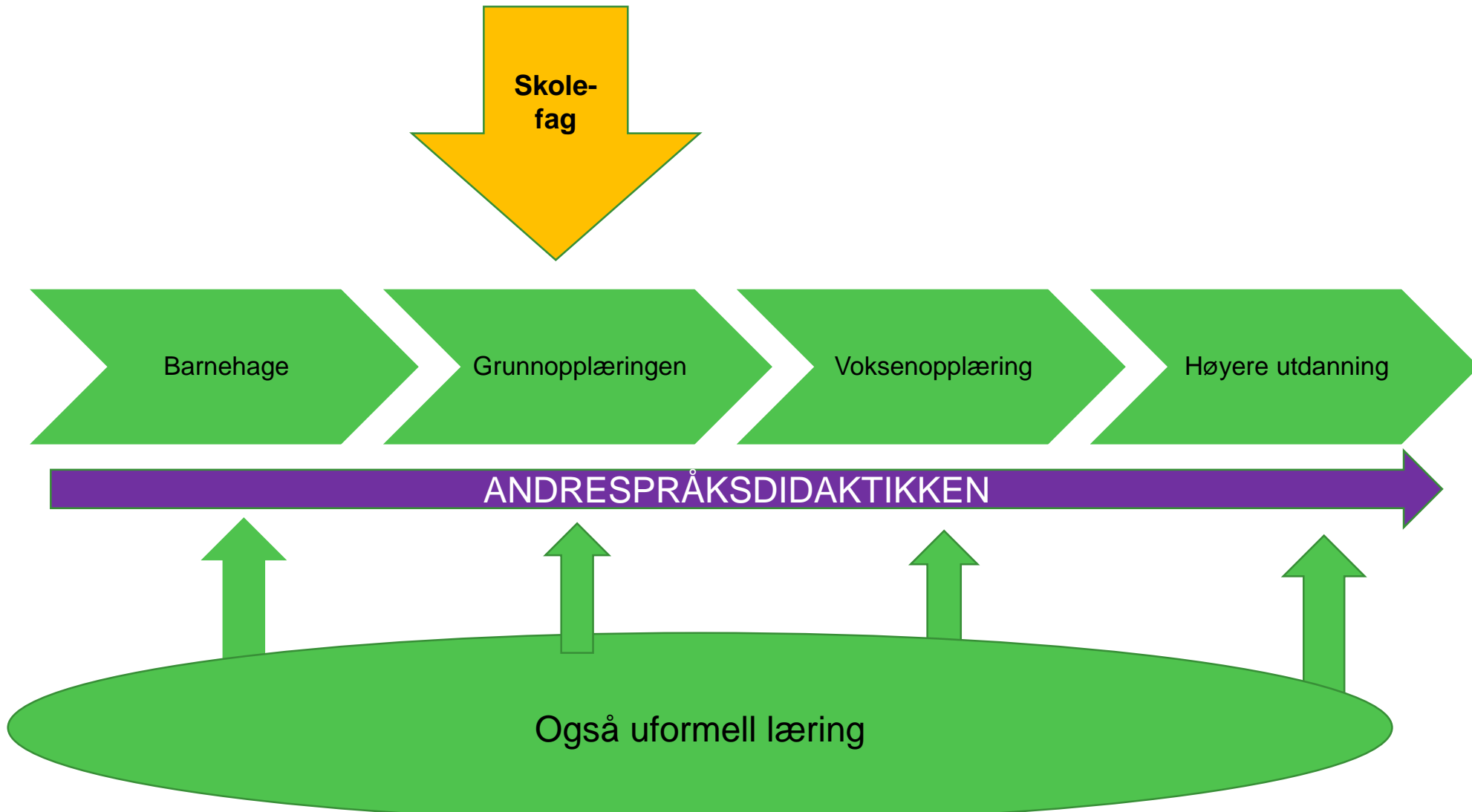
Fagdidaktikk er vitenskapen om **fagspesifikk undervisning** og **læring** i og utenfor skolen

Fachdidaktik ist die Wissenschaft vom fachspezifischen Lehren und Lernen innerhalb und außerhalb der Schule. In ihren Forschungsarbeiten befasst sie sich mit der Auswahl, Legitimation und didaktischen Rekonstruktion von Lerngegenständen, der Festlegung und Begründung von Zielen des Unterrichts, der methodischen Strukturierung von Lernprozessen sowie der angemessenen Berücksichtigung der physischen und sozialen Ausgangsbedingungen von Lehrenden und Lernenden. Außerdem widmet sie sich der Entwicklung und Evaluation von Lehr- und Lernmaterialien - 1998

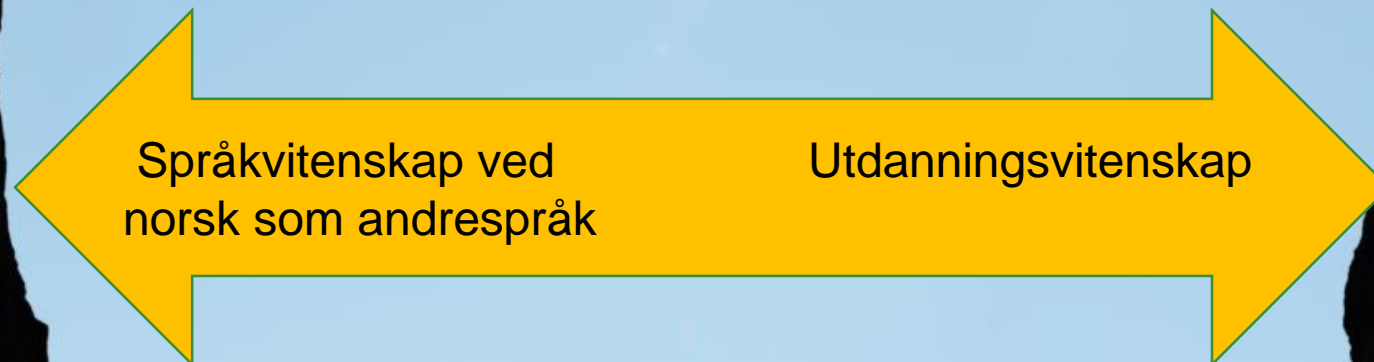
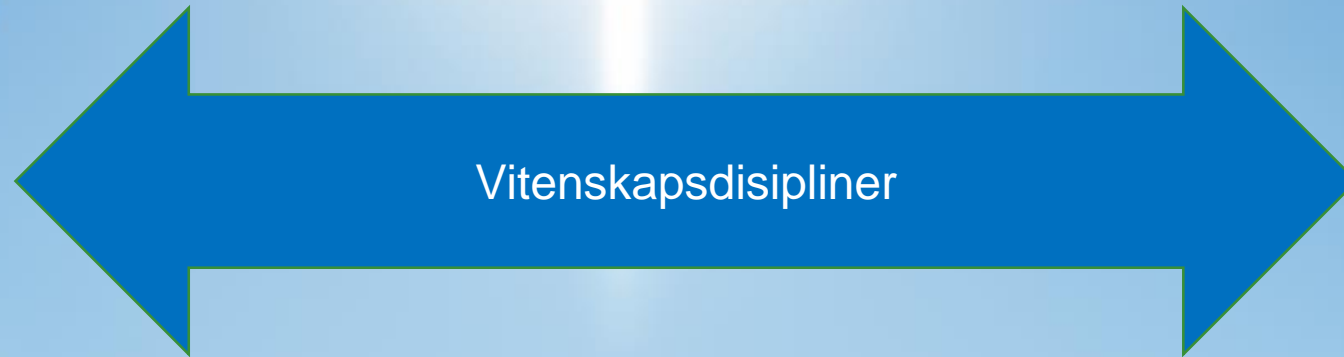
Spenn i den andrespråksdidaktiske forskningen

Fagspesifikk undervisning og læring **i** og **utenfor** skolen

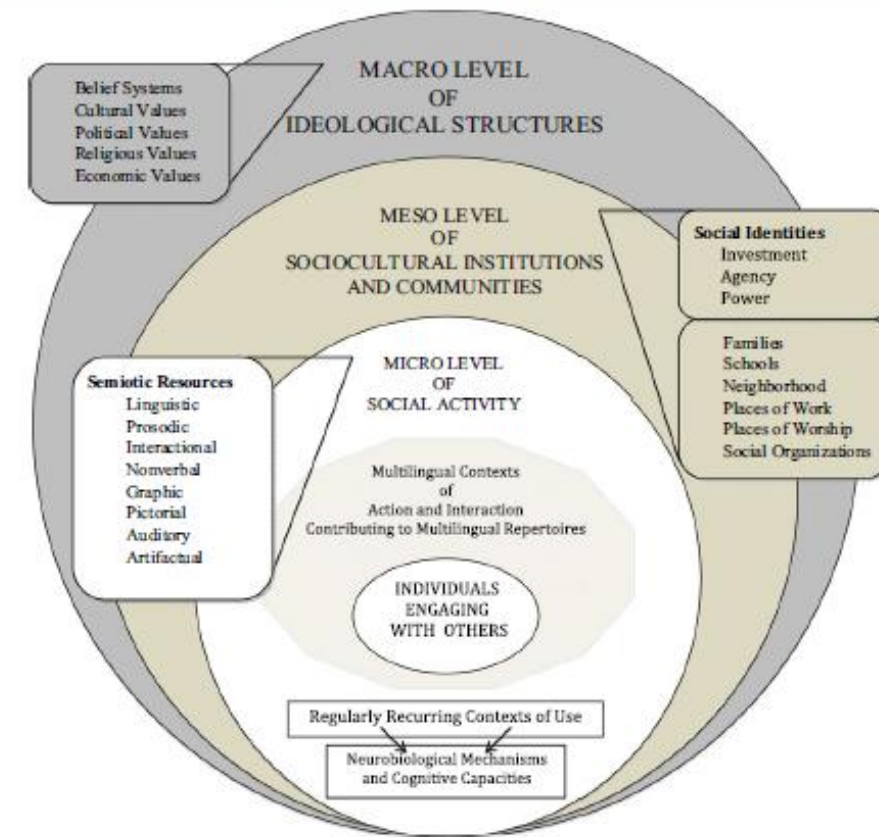
Spenn i den andrespråksdidaktiske forskningen

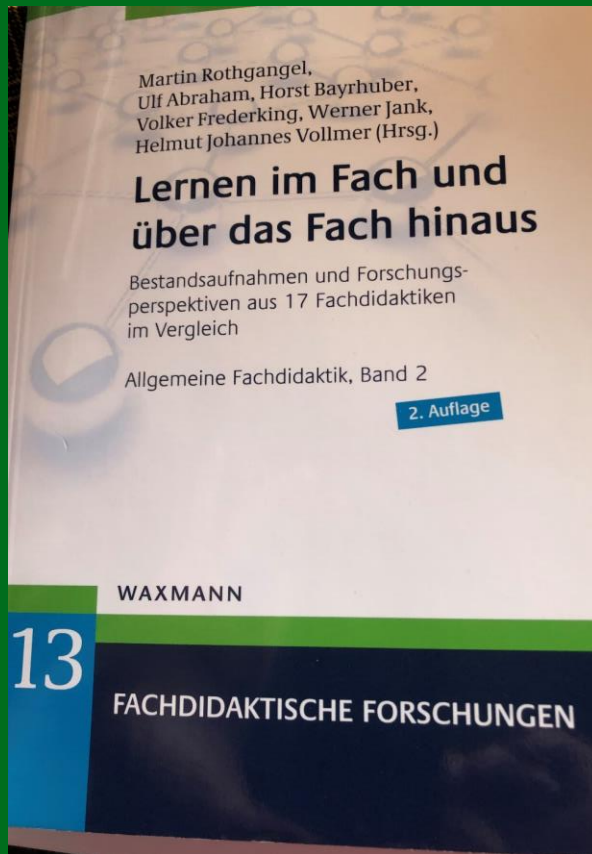

Å utforske komplekse fenomen

- Behovet for grensekryssere
«an applied linguist must be an explorer and a border-crosser willing to cross disciplinary borders in order to gain insight into the nature of whatever language issue at hand may be»
(Tarone, 2015, s. 450-451)
- The Douglas Fir group's transdisciplinary framework for SLA in a multilingual world
- Trans- eller pluridisiplinær?
 - *Transdisiplinær*: en forskningstilnærming som forstår, forbinder og overskrider ulike disipliner.
 - *Pluridisiplinær*: forskning som krever tilgang fra mer enn én disiplin, men hvor ulike disipliner brukes komplementært, uten at de nødvendigvis påvirker hverandre (Gasper, 2010, s. 62)

FIGURE 1
The Multifaceted Nature of Language Learning and Teaching

Rothgangel & Vollmer,
2020, s. 139

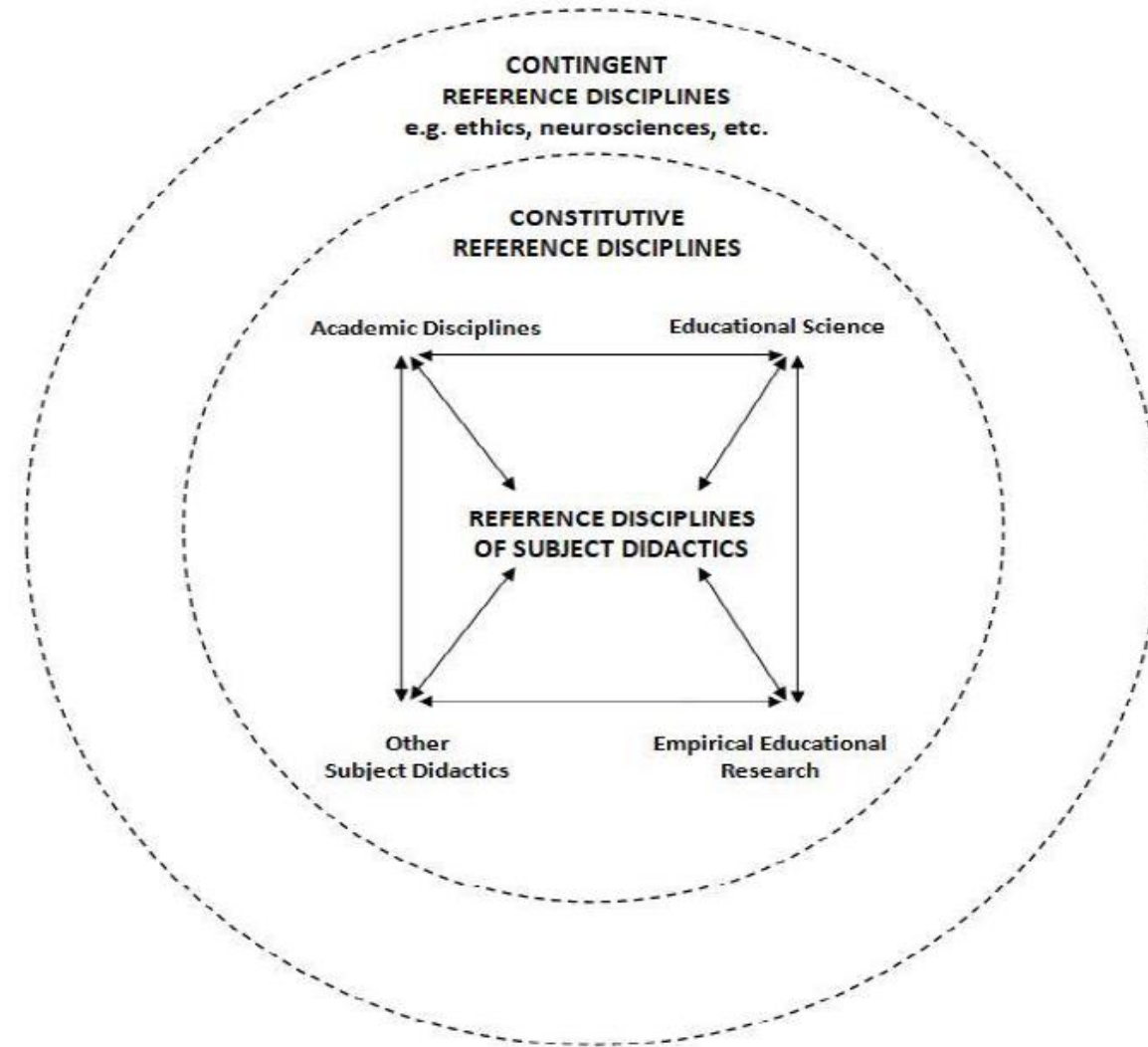

Fig. 3: Reference disciplines and dialogue partners of individual subject didactics (inner and outer circle; cf. Rothgangel 2020b, p. 583).

Noen sentrale kilder for første del

- Kulbrandstad, L. I. (2022). Hva kjennetegner andrespråksdidaktikken som et fagdidaktisk felt? I S. Ragnhildstveit, A. Golden & A.-K. H. Gujord (Red.), *Nye innsikter norsk som andrespråk* (s. 211-240). Alvheim & Eide. Akademisk forlag.
- Kulbrandstad, L.I. & K. Tenfjord (2020). Innramming av et forskningsfelt. Forskning om norsk som andrespråk i lys av et utvalg doktorgradsavhandlinger. I L.A. Kulbrandstad og G. B. Steien (Red.), *Språkreiser - festskrift til Anne Golden på 70-årsdagen 14. juli 2020*. Oslo: Novus Forlag, s. 109-134
- Alstad, G.T. & Mourão, S. (2021). Research into multilingual issues in ECEC contexts: proposing a transdisciplinary research field, *European Early Childhood Education Research Journal*, 29(3), 319-335.
- Tarone, E. (2015). Second language acquisition in applied linguistics: 1925–2015 and beyond. *Applied Linguistics*, 36(4), 444–453
- The Douglas Fir Group (2016). A transdisciplinary framework for SLA in a multilingual world. *The Modern Language Journal*, 100, 19–47.
- Schneuwly, B. (2011). Subject-Didactics. An academic field related to the teacher profession and teacher education. I B. Hudson & M. A. Meyer (Red.), *Beyond Fragmentation. Didactics, Learning and Teaching in Europe*, (s. 275–286). Barbara Budrich Publishers Opladen & Farmington Hills.

Trender i andrespråksdidaktisk forskning i barnehage 2015-2023

Finnes andrespråksdidaktikk i barnehagefeltet?

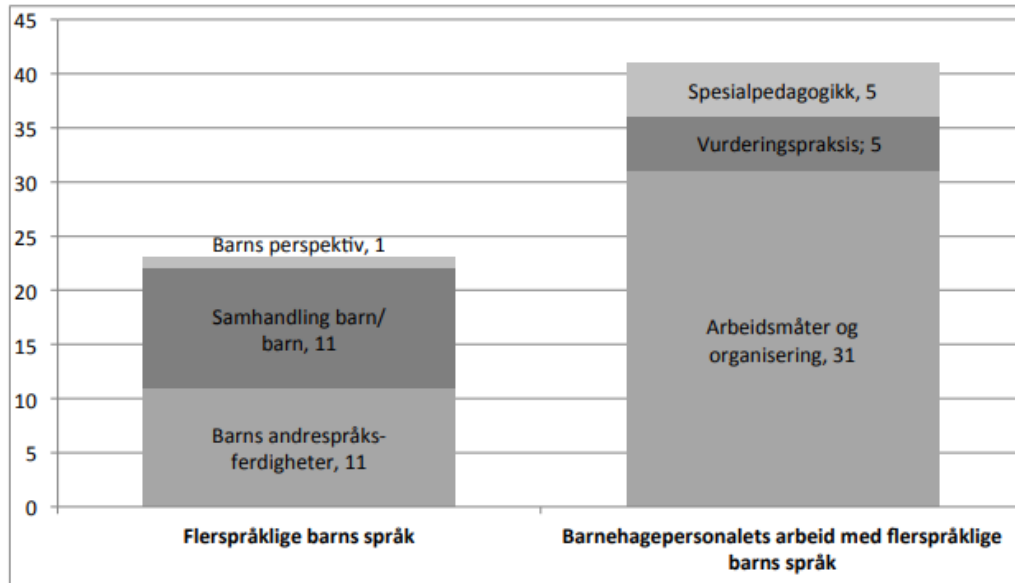
Google scholar-søk
Barnehage+andrespråksdidaktikk
1985-2015: 26 treff
2015-2023: 106 treff

The field of second language acquisition (SLA) seeks (a) to understand the processes by which **school-aged children, adolescents, and adults** learn and use [...] (The Douglas Fir Group, 2016, s. 19).

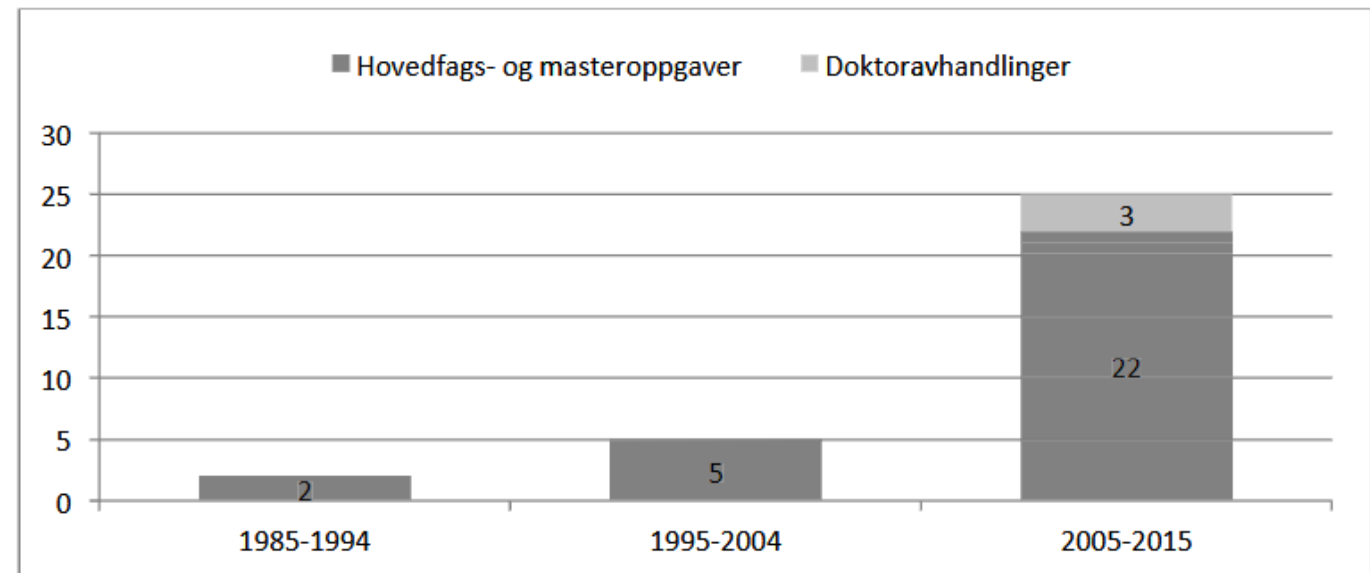

Barnehagen som læringsarena for gryende flerspråklighet – en oversikt over forskning 1985–2015

Av Gunhild Tomter Alstad

Figur 2: Andrespråks- og flerspråklighetsforskning innenfor barnehagefeltet. Oversikt over antall publikasjoner fordelt på tematiske kategorier.

Doktoravhandlinger

1985-2015

- Veslemøy Rydland (2007): Expressing own voice in peer interaction. A longitudinal study of second-language learners in preschool and first grade. UiO
- Gunhild T. Alstad (2013). Barnehagen som språklæringsarena. UiO.
- Janicke Karlsen (2014): Språk og lesing hos minoritetsspråklige barn i barnehage og skole. UiO.

2015-2023

- Anja Pesch (2017): Å skape rom for flerspråklighet En studie av diskursive vilkår for barnehagens språklige praksis med flerspråklige barn. UiT.
- Torild Marie Olsen (2017). *Språkstimulering gjennom samtale. En studie av språklig samhandling, ordforråd og teksttyper i samtaler mellom ansatte og flerspråklige barn.* Universitetet i Agder.
- Jarmila Bubikova-Moan (2017): Discursive portraits of language, literacy and learning: emerging bilinguals in Norway. UiO.
- Nassira Essahli Vik (2017): Språkkartlegging av flerspråklige barn i barnehagen. Et hinder eller til hjelp for sosial inkludering. NTNU.
- Nora B. Kulset (2017): Musickhood: Om verdien av musikalsk kapital og musikalsk trygghet i væremåten hos voksne i flerspråklige barnehager: En selvstudie av egen musikkpraksis. NTNU.
- Elisabeth Brekke Stangeland (2018): Språklig mestring, lek og sosial kompetanse hos de yngste barnehagebarna : En studie av variasjon og sammenhenger. UiS.
- Katrine Giæver (2020): Katrine Giæver (2020): Dialogenes vilkår i den flerkulturelle barnehagen. En etnografisk studie av barnehagens pedagogiske praksis. Høgskolen i Innlandet
- Johanne Ilje-Lien (2020): Sårbarhet i møte med den tause Andre. En Kristeva-inspirert utforskning av barnehagelæreres samspill med barn som er nykommere til norsk språk og barnehagekontekst. Høgskolen i Innlandet.

ISSN 0801-3284

N

norsk s

Temanum

Volume 29, Number 3, June 2021

European
Education

The Journal of the European
Education Res

SPECIAL ISSUE: MULTILINGUALITY
GUEST EDITOR: GUNNAR

ISSN

nordisk
barnehageforskning

nordic early childhood educational research

OM TIDSSKRIFTET ▾ FOR FORFATTERE ▾ FOR FAGFELLER ▾ ALLE ÅRGANGER ▾

HJEM / OPPSLAG /

CALL FOR PAPER: MED ET PEDAGOGISK BLIKK PÅ TRANSSPRÅKING I BARNEHAGEN

Call for paper: Med et pedagogisk blikk på transspråking i barnehagen

📅 2022-03-03

Call for papers til temanummer i *Nordisk Barnehageforskning*:

Med et pedagogisk blikk på transspråking i barnehagen

INN

Høgskolen
i Innlandet

JECER

Journal of
Early Childhood Education Research

JECER 12(2), 2023

Published by ECEAF

NOA

1-2
2018

norsk som andrespråk

Temanummer: barnehageforskning

Språkvitenskap
Pedagogikk
Spesialpedagogikk

Novus forlag

Artikler

Hein Lindquist: Barnehageansattes språkpraksis med flerspråklige 1–3-åringer	10
Johanne Ilje-Lien: Se, hun snakker! En studie av estetiske og kroppslige måter å snakke sammen på	41
Jannicke Karlsen, Hanne Røe-Indregård, Astri Heen Wold, Marta Lykkenborg og Bente Hagtvet: Initiativ og responsmønstre i boklesingsdialoger mellom barnehagelærer og barn med minoritets-språklig bakgrunn	66
Ann-Kristin H. Gujord, Randi Neteland og Magnhild Selås: Framvekst av morfologi, syntaks og ordforråd i tidleg andrespråks-utvikling – ein longitudinell kausstudie.....	93
Linda Evenstad Emilsen og Åshild Søfteland: Andrespråksanalyse av barns spontantale	128
Anja Maria Pesch: Syn på flerspråklighet som diskursive vilkår for barnehagens samarbeid med foreldre til flerspråklige barn	158
Elena Tkachenko, Kari Bratland og Benedikte Homme Fevolden: Barnehagen som språklæringsarena for flerspråklige barnehage-ansatte i arbeidsrettet norskopplæring	189

Flerspråklige barns språk
(språkferdigheter,
språkutvikling)

Barnehagepersonalets
arbeid med
flerspråklige barns
språk

Noen fokusområder 2015-2023

- Språkideologier, sosiopolitiske konstruksjoner av det flerspråklige barnet, flerspråklighetsdiskurser, styringsdokument
 - for eksempel Bubikova-Moan, 2017, Lindquist, 2019; Tkachenko og Giæver, 2020
- Barnehagepersonalet og profesjonsutdanning: læreroppfatninger, barnehageansattes språkkompetanse, barnehagelæreres profesjonskompetanse
 - for eksempel Alstad, Randen og Aasen, 2021; Tkachenko, Bratland og Fevolden, 2018
- Arbeidsmåter og læringsmiljø: lesepraksiser, musikalsk kapital og trygghet, estetiske og kroppslige kommunikasjon, språklig samhandling, kartlegging og vurdering av språkferdigheter
 - for eksempel Karlsen, Røe-Indregård, Wold, Lykkenborg, Hagtvvet, 2018; Kulset, 2020; Ilje-Lien, 2020, Vik, 2017
- Barns språkutvikling/andrespråksferdigheter i kontekst
 - For eksempel Emilsen og Søfteland, 2018; Gujord, Neteland og Selås, 2018
- Metaperspektiver: forskningshistorikk, forskningsmetodologi
 - For eksempel Alstad, 2021; Olsen, 2021, Pesch og Sundelin (in press)

Språkvitenskap
Pedagogikk
Spesialpedagogikk
Musikkvitenskap

Educational linguistics is transdisciplinary in the way that it is **informed by but not limited to linguistic research**, for language activity is constrained by social, economic, political, and ethical factors which are beyond the immediate concerns of linguistics (Brumfit n.d.)

Barnespråk, språksosialisering, språklæring (Halliday, Tomasello, Nelson)
Språkideologi (Woolard, Jaffe)
Andrespråks- og flerspråklighetsteori (Cummins, Li Wei og García)
Pedagogisk teori (Bae, Vygotsky, Biesta)
Sosiologi (Bourdieu)
Filosofi (Merleau-Ponty, Kristeva, Bakhtin)

Noen metodologiske trender i andrespråksdidaktisk forskning i barnehage

- Kvalitativt orientert forskning – med svært få unntak
- Etnografisk inspirert forskning
 - Orientering mot læringsmiljøene
 - Observasjon av samtaler (video, lyd), intervju av ansatte, foreldre
 - Barns stemmer og forskningsetiske perspektiv på involvering av barn

U i T

NORGES
ARKTISKE
UNIVERSITET

DYPDYKK

Institutt for lærerutdanning og pedagogikk

Å skape rom for flerspråklighet

En studie av diskursive vilkår for barnehagens språklige praksis med flerspråklige barn

—

Anja Maria Pesch

Avhandling levert for graden philosophiae doctor – november 2017

Å skape rom for flerspråklighet

En studie av diskursive vilkår for barnehagens språklige praksis med flerspråklige barn

—

Anja Maria Pesch

Avhandling levert for graden philosophiae doctor – november 2017

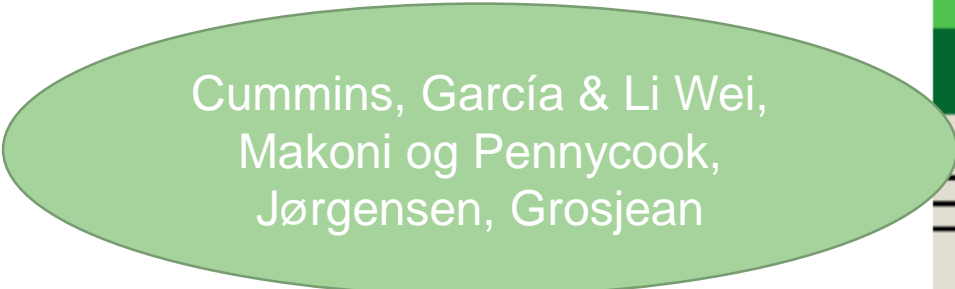
Den foreliggende studien kan sies å være et bidrag til barnehageforskningen i skjæringsfeltet mellom pedagogikk og språkvitenskap. Studien er forankret i barnehagen som sosiokulturell arena for språklæring, med et fokus på språk i bruk slik det ser ut i barnehagen og blant foreldre.

Bakhtin

Woolard

Cummins, García & Li Wei,
Makoni og Pennycook,
Jørgensen, Grosjean

Ballblom barnehage
Norge

Solsikke barnehage
Tyskland

Styringsdoku
menter

Feltnotater

Intervju

Foto

Hvordan skaper barnehagen rom for flerspråklig praksis?

- 1) Hvilke diskurser om flerspråklighet konstrueres i barnehagene på mikronivå?
- 2) Hvilke diskurser om flerspråklighet kommer til uttrykk blant foreldrene?
- 3) Hvordan skaper disse diskursene rammer for barnehagelæreres språklige praksis og samarbeid med foreldre?

- What we refer to as ‘didactics’ is the **interaction** and **communication** between **teacher** and **child**; how they achieve (or fail to achieve) intersubjectivity or joint attention. For this reason, **joint activities**, particularly **communication ... become the focus of attention**»
- (Pramling & Samuelsson, 2011, s. 5-6)

«By didactics we refer to the kind of communicative event where someone (a teacher) introduces a child (a learner) to certain domain-relevant distinctions and/or categories and attempts to help the child appropriate these distinctions and categories (concepts), and hence, to potentially transform the learner's understanding (knowing).»

(Pramling & Samuelsson, 2011, s. 6)

Andrespråksdidaktikk i barnehagen?

Educational linguistics covers the total education process, moving beyond classroom studies and issues related to teaching and learning, to include cultural, political, historical and ideological issues. (Brumfit, n.d.)

Andrespråksdidaktisk forskning rettet inn mot voksenopplæringen – noen trender 2015-2023

Noen fokusområder 2015-2023

I denne perioden: flere doktoravhandlinger og større forskningsprosjekter

- Læreroppfatninger og språkideologier (f.eks. *grafosentrisme*)
(f.eks. Golden & Kulbrandstad, 2019; 2020; Monsen & Eek, 2022; Kjelaas, 2023)
- Kartlegging, testing, språkkrav
(f.eks. Heydari & Randen, 2022; IMPECT, 2021-2021; Hamnes Karlsen & Hamidi, 2023)
- Flerspråklige undervisningspraksiser og språkbakgrunn
(f.eks. Fondevik, 2021; Steien, 2021; Eek, 2021; Beiler & Dewilde, 2023)
- Investering i/utvikling av litterasitet og numerasitet
(f.eks. Monsen, 2021; 2023; Anundsen, 2022; Eek, 2023)
- Identitet og stemme
(f.eks. Jølbo, 2016; 2021; Kjelaas og van Ommeren, 2021; Ahmed Karim, 2022)
- Studier av innlærerspråk/andrespråkutvikling (f.eks. Kjøde Olsen, 2021; Nilsen, 2022; ALAN, 2021-2025)
- Andrespråklæring eller språkpraksiser i uformelle kontekster
 - «gata» som språklæringsrom (Steien, 2022)
 - digital samhandling i flerspråklige familier/blant arbeidsinnvandrere (f.eks. Lexander & Androutsopolous, 2023; Thyness & Lexander, 2023)
 - flerspråklige familiers språkrepertoar og språkpraksiser (Moskvil, 2021; Vik Johnsen, 2022)
 - flerspråklighet og kommunikasjon på arbeidsplassen (f.eks. Kraft, 2017)
 - arbeidsrettet norskopplæring (f.eks. Tkachenko, 2021; Barth Telle & Bugge, 2023)
 - jobbintervjuer (Pájaro, 2021)

Økt fokus mot marginaliserte grupper

- Tvungne migranter, KongNor-prosjektet (Monsen & Steien, 2019 -)

colourbox.com

- Andrespråksinnlærere med liten eller ingen skolegang

f.eks.: ALAN - *Adult Acquisition of Norwegian as a second language*

IMPECT - *Linguistic Integration of Adult Migrants with Poor Education and the Consequences of Migration Tests*

Eek (2021) – *Språkhjelpere, investering og sosial rettferdighet – En undersøkelse av bruk av språkhjelpere i andrespråkslæring for voksne nyankomne med liten skolebakgrunn*

“... many adults learn their new languages not neutrally but from positions of marginalization”
(Ortega, 2018, s. 20)

colourbox.com

Bakteppe:

- Flyktingkriser
- Endrede diskurser knyttet til integrering, f.eks. arbeidsretting av norskopplæringen, økte språkkrav for å få statsborgerskap
- FNs bærekraftsmål - sosial rettferdighet i utdanning

Transdisiplinære/pluridisiplinære innganger

- SLA - andrespråksforskningen
- transspråklige/dynamiske perspektiver på flerspråklighet
- sosiokulturelle teorier
- poststrukturalistiske tiln. til identitet
- kritisk pedagogikk
- sosiologi - *kapital*
- *prekaritet* (Steien & Monsen, 2023)

Komplekse
problemstillinger
krever komplekse
tilnærminger

Sentralt begrep i flere studier:

investering

(Norton, 1995; 2013)

«kritisk sosiolingvistikk»

«... tilnærminger til norskopplæring for voksne som tar inn over seg den sosiale og politiske realiteten hvor denne undervisningen gjennomføres» (Monsen & Pájaro, 2021, s. 12).

Kan ses i sammenheng med trender i forskning/andrespråksforskning, f.eks.:

- «the social turn» (fra midten av 1990-tallet, Block, 2003)
- «the multilingual turn» (May, 2014)
- «the critical turn in education» (Gottesman, 2016)
- Douglas Fir Groups transdisiplinære rammeverk (DFG, 2016)

Noen metodiske innganger

- Etnografiske studier/inspirert av etnografi
 - observasjon over en viss tid
 - intervjuer, også med bruk av tolk for å gi muligheter for å uttrykke seg på sitt førstespråk
- Emiske perspektiver, studier/fremstilling av narrativer – bidrar til å gi mennesker en stemme
- Aksjonsforskning – å forske *sammen med* dem det gjelder.

Et dypdykk:

Ph.d. (2022) om lærerens rolle i å tilrettelegge for læring

Ingrid Elna Elden,
førsteamanuensis,
Nord Universitet

Ph.d. i studier av profesjonspraksis // Nr. 47 - 2022

Lærerpraksiser i mangfoldige klasserom

En kvalitativ studie av samhandling i
grunnskole for voksne

Ingrid Elden

FAKULTET FOR LÆRERUTDANNING OG KUNST- OG KULTURFAG

www.nord.no

Teoretiske innganger

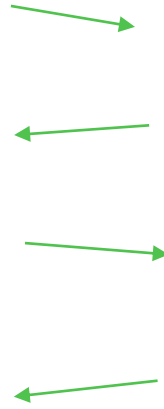
«Jeg velger altså en eklektisk teoretisk tilnærming, der jeg gjennom ulike teoretiske verktøy, søker å oppnå en dypere forståelse av lærerpraksisene» (s. 69)

- praksisteori – teori om praksisarkitekturer (TPA) (Kemmis & Grootenboer, 2008).
Utforsking av *ytringer, handlinger og relasjoner*.
En teoretisk, analytisk og transformativ ressurs.
- profesjonsteori (Grimen)
- hermeneutisk teori (sammensmelting av *horisonter* gj. *dialog*)
- kritisk teori (*anerkjennelse*, Honneth)
- litteraturteori (*dialog*, Bakhtin)
- poststrukturalistisk teori («*den andre*», *andregjøring*, Said)

Lærerpraksiser som trer fram i grunnskoleopplæring for voksne i to kontekster

Anerkjennende praksiser

- Intersubjektivitet
- Dialog
- Anerkjennelse

Andregjørende praksiser

- Manglende intersubjektivitet
- Monolog
- Andregjøring / fravær av anerkjennelse

«Studien viser [...] at en balansering mellom å **anerkjenne elevenes forskjellighet** og **skape felles referanserammer** er av betydning for å oppnå anerkjennende praksiser.»

(Elden, 2022, s. v, min utheving)

Hva bidrar til eller hindrer anerkjennende praksiser?

- Lærerenes *mangfoldskompetanse* – oppfatninger av mangfold som ressurs og mangfold som problem

«Lærerne har **gode intensjoner** i møte med elevene ...», men «ytringer, handlinger og måter å forholde seg på til elevene, kan ha **uheldige konsekvenser** for elevenes mulighet for læring og utvikling».
(Elden, 2022, s. v, min utheving)

- Utdanningsmål, tidsrammer, klasseromsregler
- Dimensjoner ved *inkludering* (organisatorisk, i styringsdokumenter, faglig, kulturelt ...)

